

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-700.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

1

**POZIOM PODSTAWOWY
TEST**

DATA: **4 maja 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **do 200 minut** (łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST: **20**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testem zawiera 10 stron (zadania 1–12). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego, słownika poprawnej polszczyzny, słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych i słownika wyrazów bliskoznacznych.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EPOP-P1-**700**-2205

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tytułu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Krzysztof A. Wieczorek

Serce czy rozum? Emocje w argumentacji i perswazji

Zwykle przyjmuje się, że argumenty są środkiem służącym racjonalnej perswazji¹. W modelowej sytuacji, jeśli zgadzamy się z konkluzją² rozumowania, to czynimy tak, ponieważ po uważnym przeanalizowaniu dostępnych danych uznajemy, że została ona dobrze uzasadniona przez przesłanki³. Czasem jednak rzeczywistość odbiega od tego ideału – zdarza się, że jakiś argument przekonuje nas nie w wyniku racjonalnego namysłu nad jego treścią, ale dlatego, że wzbudza w nas określone emocje.

Argumentem, czy też – bardziej ogólnie – środkiem perswazyjnym, obliczonym na wywoływanie u odbiorcy określonych emocji, nie można na pewno odmówić skuteczności. Przekazy takie są szczególnie skuteczne, gdy celem ich nadawcy jest spowodowanie określonego zachowania odbiorcy. W takich przypadkach zwrócenie się bezpośrednio do „serca” drugiej osoby przynosi zwykle o wiele lepsze efekty niż racjonalne apele do jej „głowy”.

Arthur Schopenhauer⁴ zalecał „doprowadzenie przeciwnika do złości”. „Albowiem w złości – pisał filozof – nie jest on w stanie prawidłowo rozumować i dopilnować swoich korzyści”. Nie znam żadnych badań dotyczących złości, jednak te, które psychologowie przeprowadzili odnośnie do innej emocji – strachu – pokazują, że Schopenhauer mógł mieć sporo racji. Badania te pokazują, że człowiek wprowadzony w stan „huśtawki emocjonalnej”⁵ zatracą zdolność racjonalnego myślenia, nie potrafi odróżnić argumentów mocnych od słabych, przez co łatwiej go nakłonić do rzeczy, na które w innej sytuacji zapewne by się nie zgodził.

W pewnym eksperymencie badano na przykład, jak wywołany na chwilę, a następnie usunięty strach wpływa na uległość. Do eksperymentu wybierano osoby, które nieprawidłowo przechodziły przez ulicę. Na początek upatrzoną „ofiara” straszono dźwiękiem przypominającym policyjny gwizdek. Po chwili jednak łamiący przepisy z ulgą orientował się, że żadnego policjanta w pobliżu nie ma i nikt nie przyłapał go na wykroczeniu. Wtedy podchodził do niego eksperymentator podający się za przedstawiciela organizacji charytatywnej i prosił o datek. Okazało się, że nawet gdy zbierający pieniądze nie podawał żadnego uzasadnienia dla swojej prośby, ponad jedna trzecia zagadniętych spełniała jego życzenie. Było to o wiele więcej, niż w sytuacji, gdy udający przedstawiciela organizacji charytatywnej zagadywał osobę, która nie została wcześniej przestraszona – wtedy na jego prośbę przystawało tylko 11% badanych.

Jeszcze większa różnica w uległości pomiędzy osobami, u których wzbudzono na chwilę emocje, a tymi, u których tego nie zrobiono, pojawiała się w sytuacji, gdy proszący o datek podawał pozorne uzasadnienie swojej prośby: *Czy mógłbyś dać nam trochę pieniędzy, bo*

¹ Perswazja – przekonywanie do poglądów mówiącego.

² Konkluzja – wniosek, stwierdzenie.

³ Przesłanka – stwierdzenie, które stanowi podstawę dla jakiegoś rozumowania.

⁴ Arthur Schopenhauer (1788–1860) – niemiecki filozof.

⁵ Huśtawka emocjonalna – gwałtowna zmiana nastroju.

chcemy zebrać tak dużo pieniędzy, jak to możliwe? W takiej sytuacji liczba osób, które nie były przed chwilą straszone, a które dały się namówić na datek, wynosiła 15%. Natomiast w przypadku osób, które dopiero co przeżyły huśtawkę emocjonalną, liczba wpłacających poszybowała⁶ aż do 76%. Osoby te najwyraźniej nie zauważyły, że uzasadnienie przedstawionej im prośby było tylko pozorne.

Jak widać, przeżyte przed chwilą emocje mogą skutecznie odebrać nam rozum⁷ i znacznie upośledzić⁸ zdolność do racjonalnej oceny argumentów. Jeśli więc nie chcemy popełniać błędów, w tym – dawać się nabierać różnym naciągaczom⁹, lepiej nie podejmujemy ważnych decyzji w stanie emocjonalnego rozchwiania.

Na podstawie: Krzysztof A. Wiczorek, *Serce czy rozum? Emocje w argumentacji i perswazji*, „Filozofuj!”, 2017, nr 4.

Zadanie 1. (0–2)

Na które z poniższych pytań można znaleźć odpowiedź w tekście Krzysztofa A. Wiczorka? Zaznacz TAK, jeśli odpowiedź można znaleźć w tekście, albo NIE – jeśli nie można.

1.	Czego dotyczy przeprowadzony eksperyment?	TAK	NIE
2.	Jak badani reagowali na pozorne argumentowanie?	TAK	NIE
3.	Co pozwala człowiekowi kontrolować emocje?	TAK	NIE

Zadanie 2. (0–1)

Sformułuj wniosek dotyczący wpływu emocji na człowieka, wynikający z eksperymentu opisanego w tekście Krzysztofa A. Wiczorka.

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie tekstu Krzysztofa A. Wiczorka wyjaśnij znaczenie wyrazów „serce” i „głowa” ujętych w cudzysłów.

„serce” – .....

„głowa” – .....

⁶ Poszybowała – tu: wzrosła.

⁷ Odebrać nam rozum – ograniczyć nasze racjonalne myślenie.

⁸ Upośledzić – ograniczyć sprawność funkcjonowania czegoś; osłabić.

⁹ Naciągacz – oszust.

Kolejne zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Grzegorz Jankowicz
Życie na poczytaniu

Życie na poczytaniu tym różni się od życia na poczekaniu, że to pierwsze upływa w rytmie lektury, czyli nigdy ponad miarę nie przyśpiesza ani też za bardzo nie zwalnia, to drugie zaś jest gonitwą, w której często uczestniczymy bez przyjemności i bez przekonania, dając się nieść zdarzeniom w nieprzewidywalną stronę. Ta „nieprzewidywalna strona” ma posmak czegoś przygodowego i właśnie obietnicą przygody usprawiedliwiamy gotowość do udziału w szaleńczym wyścigu. Ale daremnie. Bez powodzenia. Prędzej czy później – jak nie po chwili, to po miesiącu czy po roku – dociera do nas, że gnaliśmy za szybko, by cokolwiek zauważyć, by coś zrozumieć, by się rozgościć w świecie.

Powtórzę: życie na poczytaniu nie jest z definicji życiem spowolnionym! Nie jest tak, że cały czas tkwimy w miejscu, unieruchomieni przez książkę, od której nie możemy się oderwać. Chodzi tu bowiem nie tylko o lekturę, ale także o to, co dzieje się „po” czytaniu. A co się dzieje? Myślmy o tym, co przeczytaliśmy. Wyobrażamy sobie świat, do którego zostaliśmy zaproszeni. Nadajemy mu kształt. Meblujemy go po swojemu. Przy tym cały czas poruszamy się w naszej rzeczywistości, która wygląda już jednak nieco inaczej, a przynajmniej inaczej nam się jawi. Zaszła bowiem zmiana: najpierw w nas – dzięki literaturze, a potem w świecie – za naszą sprawą.

I wtedy budzi się w nas potrzeba rozmowy. Jest to potrzeba tak silna, tak intensywnie odczuwana, że nie sposób jej zignorować. Czytanie powoduje, że chcemy rozmawiać o literaturze i o reszcie świata, przy czym resztę należy tu rozumieć dosłownie: jako coś, co zostaje, gdy odejmiemy od rzeczywistości jej istotną część, gdy usuniemy spod niej fundament, na którym się wspiera. Tak, tak, właśnie to chcę powiedzieć: fundamentem świata jest według mnie literatura, co wcale nie znaczy, że w otaczającej nas rzeczywistości nie ma prawdziwych ludzi, a wszystko, co się wydarza, ma charakter fikcyjny! Przeciwnie – dzięki literaturze niemal wszystko jest prawdziwsze (a ściśle: bardziej prawdopodobne).

Na pierwszy rzut oka widać¹⁰, że literatury nie traktuję obojętnie. Ba! Z nieobojętności wobec literatury czynię wyjątkowy oręż¹¹, za pomocą którego – jak sądzę – można żyć lepiej (mądrzej, uważniej i rozkoszniej). I to nie w pojedynkę, ale wspólnie z innymi czytelnikami i czytelnikami. Każdy, kto choć odrobinę interesuje się literaturą, dobrze wie, że miłości nie wyznaje się raz a dobrze, lecz raz za razem i coraz lepiej.

Chwaląc literaturę, sławiąc jej zbawienny wpływ na nasze życie i afirmując¹² jej sprawczą moc, należy jednak zawsze odwoływać się do przykładów. Nie ma bowiem nic gorszego niż literatura ujęta w sidła teorii, złapana w kleszcze akademickich pojęć¹³, przyszpiloną filozoficznym wywodem¹⁴.

Na podstawie: Grzegorz Jankowicz, *Życie na poczytaniu & Rozmowy o literaturze i reszcie świata*, Wrocław 2016.

¹⁰ Na pierwszy rzut oka widać – tu: z tego, co napisałem o literaturze, wynika.

¹¹ Oręż – tu: sposób, środek radzenia sobie w życiu.

¹² Afirmować – odnosić się do czegoś z uznaniem.

¹³ Literatura ujęta w sidła teorii, złapana w kleszcze akademickich pojęć – analizowana pod względem teoretycznym.

¹⁴ Literatura [...] przyszpiloną filozoficznym wywodem – analizowana pod względem filozoficznym.

Zadanie 7. (0–1)

Na które pytanie zawarto odpowiedź w akapicie 2. tekstu Grzegorza Jankowicza?
Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych A–D.

- A. Czy życie na poczekaniu ma negatywne aspekty?
- B. Jak należy okazywać zamiłowanie do czytelnictwa?
- C. Jak oceniać naukowe metody badania literatury?
- D. Czy literatura skłania człowieka do refleksji?

Zadanie 8. (0–2)

Na podstawie 3. akapitu tekstu Grzegorza Jankowicza podaj dwa argumenty potwierdzające przekonanie autora o wartości czytania literatury.

Argument 1. ....

.....

.....

Argument 2. ....

.....

.....

Zadanie 9. (0–1)

Na podstawie tekstu Grzegorza Jankowicza podaj dwie cechy *życia na poczekaniu*.

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–3)

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Złożył książkę i cisnął nią w kąt pokoju, aż rozleciały się kartki.

Książka odbiła się od ściany, spadła na umywalnię i ze smutnym szelestem stoczyła się na podłogę.

„Dobrze ci tak! tam twoje miejsce... – myślał Wokulski. – Bo któż to miłość przedstawiał mi jako świętą tajemnicę? Kto nauczył mnie gardzić codziennymi kobietami, a szukać niepochwytnego ideału?... [...]”.

Wtem nasunęło mu się pytanie:

„Jeżeli poezja zatrula twoje życie, to któż zatrul ją samą? I dlaczego Mickiewicz, zamiast śmiać się i swawolić jak francuscy pieśniarze – umiał tylko tęsknić i rozpaczać?

Bo on, tak jak i ja, kochał pannę wysokiego urodzenia [...]”.

10.1. Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor: .....

Tytuł: .....

10.2. Czy Wokulski prowadził *życie na poczytaniu*? W uzasadnieniu odwołaj się do podanego fragmentu, całej lektury, z której pochodzi fragment, oraz do artykułu Grzegorza Jankowicza.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–1)

Spośród podanych określeń A–E wybierz i zaznacz te, które charakteryzują język tekstu Grzegorza Jankowicza.

- A. liczne terminy naukowe
- B. posługiwanie się cytatami
- C. słownictwo wartościujące
- D. nagromadzenie neologizmów
- E. używanie zdań złożonych

Zadanie 12. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Grzegorza Jankowicza. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Sformułowania <i>Powtórzę..., I wtedy...</i> zwiększają spójność tekstu.	P	F
2.	Sformułowania ujęte w nawias wprowadzają nowy wątek rozważań.	P	F
3.	Równoważniki zdań <i>Ale daremnie, Bez powodzenia</i> dynamizują tekst.	P	F

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

